

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

Кафедра «Іноземна філологія та переклад»

Декан гуманітарного факультету

Микола ДЄДКОВ

2024 року

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія міжкультурної комунікації

освітня програма (спеціалізація) «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

спеціальність 035 Філологія

галузі знань 03 Гуманітарні науки

ступінь вищої освіти магістр

2024 рік

програма з дисципліни «Теорія міжкультурної комунікації»
спеціальності 035 Філологія,
освітня програма (спеціалізація) «Германські мови та літератури (переклад включно), перша –
англійська»

Розробник; Ганна ЛЕЩЕНКО, доцентка кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
кандидатка філологічних наук, доцентка

Програма погоджена:

В.о. завідувачки кафедри
«Іноземна філологія та переклад»

Наталія ЖУКОВА
_____ 2024

Гарант освітньої програми

Анатолій ПРИХОДЬКО
_____ 2024

Схвалено науково-методичною комісією гуманітарного факультету

Протокол від «21» серпня 2024 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Микола ДЕДКОВ
_____ 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Загальна характеристика

Вибірковий освітній компонент	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Обмеження щодо форм навчання	Без обмежень

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів	3	
Модулів	-	-
Змістових модулів	1	1
Семестр		
Загальна кількість годин	90	
з них аудиторних:	28	6
лекції	14	4
практичні	-	-
лабораторні	-	-
семінарські	14	2
з них самостійної роботи:	62	84
Занять на тиждень	2	-
Індивідуальні завдання	1	1
Форма контролю	залік	

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є підготовка магістрантів до реальних ситуацій міжкультурної взаємодії, шляхом надання їм теоретичної бази та практичних інструментів для успішної комунікації з представниками різних культур. Ця мета реалізується шляхом досягнення таких цілей:

Практичної:

- сформувати у студентів навички ефективної міжкультурної комунікації, що дозволить їм успішно взаємодіяти з представниками різних культур в академічному, професійному та повсякденному житті;
- розвинути вміння адаптувати свою комунікативну поведінку до різних культурних контекстів, мінімізуючи ризики непорозумінь та конфліктів.

Освітньої:

- стимулювати розвиток у студентів міжкультурної компетентності як комплексної здатності усвідомлювати, поважати та ефективно взаємодіяти з культурними відмінностями;
- сприяти формуванню критичного мислення щодо стереотипів та упереджень, пов'язаних з міжкультурною комунікацією.

Пізнавальної:

- залучати студентів до дослідження різноманітних культурних феноменів, що впливають на міжкультурну комунікацію;
- розвинути вміння аналізувати міжкультурні комунікативні ситуації та виявляти в них культурні особливості.

Розвиваючої:

- сприяти формуванню толерантного ставлення до культурних відмінностей та готовності до міжкультурного діалогу;
- підготувати студентів до роботи в міжнародних та багатокультурних командах.

3. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомити студентів з історією виникнення та теоретичними засадами міжкультурної комунікації; з методами дослідження міжкультурної комунікації, категоріальним апаратом дисципліни;
- охарактеризувати основні види, форми, моделі та структурні елементи міжкультурної комунікації;
- розглянути національні особливості вербальної та невербальної комунікації;
- розкрити соціокультурні закономірності та особливості міжкультурної комунікації в сучасному світі;
- сформувати вміння й навички застосування на практиці отриманих знань в конкретній ситуації міжкультурної комунікації

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Передумовами вивчення дисципліни «Теорія міжкультурної комунікації» є успішне проходження курсів, що складають базову мовну, мовознавчу та перекладознавчу підготовку («Вступ до загального та германського мовознавства», «Практичний курс першої іноземної мови», «Практика науково-технічного перекладу»).

Знання та навички, здобуті під час опанування курсу, будуть корисні впродовж всього подальшого навчання.

5. Характеристика навчальної дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні розвинути та вдосконалити такі **загальні компетентності**

ЗК-3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).

ЗК-12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

СК-3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

СК-5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

СК-7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК-8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН-2. Упевнено володіти державною та іноземними мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН-6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН-13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН-16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної / недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН-17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль

Тема 1. Міжкультурна комунікація як наука: предмет та завдання.

Тема 2. Культура, види культури. Вплив культури на комунікативну поведінку.

Тема 3. Вербальне та невербальне вираження етнонаціональних особливостей.

Тема 4. Лексична конотація в мовних культурах. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації.

Тема 5. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації.

Тема 6. Культура, види культури. Вплив культури на комунікативну поведінку.

Тема 7. Крос-культурний аналіз бізнес-культур країн світу.

Тема 8. Міжкультурні особливості комунікативної поведінки представників різних лінгвокультур.

Тема 9. Моделі комунікативної поведінки у бізнесі.

Тема 10. Стандарти ділової комунікативної поведінки. Міжкультурна комунікація у сфері ділових переговорів.

Тема 11. Закони комунікації.

Тема 12. Переклад як один із різновидів міжкультурного спілкування.

Тема 13. Англійська мова як інструмент міжкультурної комунікації.

Тема 14. Міжнародний етикет та дипломатичний протокол.

7. Орієнтовний розподіл навчального часу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	пр	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Міжкультурна комунікація як наука: предмет та завдання	4	2				2	7	1				6
Тема 2. Культура, види культури. Вплив культури на комунікативну поведінку	9		2			7	6					6
Тема 3. Вербальне та невербальне вираження етнонаціональних особливостей	4	2				2	6,5	0,5				6
Тема 4. Лексична конотація в мовних культурах. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації	9		2			7	6					6
Тема 5. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації	4	2				2	7,5	0,5				7
Тема 6. Культура, види культури. Вплив культури на комунікативну поведінку	9		2			7	7					7
Тема 7. Крос-культурний аналіз бізнес-культур країн світу	4	2				2	7,5	0,5				7
Тема 8. Міжкультурні особливості комунікативної поведінки представників різних лінгвокультур	4		2			2	7,5	0,5				7
Тема 9. Моделі комунікативної поведінки у бізнесі	9	2				7	9		1			8
Тема 10. Стандарти ділової комунікативної	7		2			5	5,5	0,5				5

поведінки. Міжкультурна комунікація у сфері ділових переговорів												
Тема 11. Закони комунікації	7	2				5	6,5	0,5	1			5
Тема 12. Переклад як один із різновидів міжкультурного спілкування	7		2			5	5					5
Тема 13. Англійська мова як інструмент міжкультурної комунікації	7	2				5	5					5
Тема 14. Міжнародний етикет та дипломатичний протокол	6		2			4	4					4
Усього годин	90	14	14			62	90	4	2			84

8. Види навчальних занять та їх орієнтовний зміст

№ з/п	Тема	Вид занять	Орієнтовний зміст
1	Міжкультурна комунікація як наука: предмет та завдання	<i>лекційне</i>	Розкриття поняття «міжкультурна комунікація»: етимологія, визначення. Концепція міжкультурної комунікації.
2	Культура, види культури. Вплив культури на комунікативну поведінку	<i>семінарське</i>	Поняття, зміст, структура, функції культури. Роль культури та мови у формуванні особистості людини. Культурна та мовна картини світу.
3	Вербальне та невербальне вираження етнонаціональних особливостей	<i>лекційне</i>	Мова вербальної та невербальної комунікації. Невербальна комунікація та її форми: кінеситика, паралінгвістика, проксемика, окулесика. Паравербальна комунікація: просодика і екстралінгвістика
4	Лексична конотація в мовних культурах. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації	<i>семінарське</i>	Підходи вивчення взаємозв'язку між мовою та культурою. Роль невербального спілкування у процесі міжкультурної комунікації
5	Типи культур і міжкультурні стилі комунікації	<i>лекційне</i>	Типологія національних культур Г. Хофстеде: індивідуалізм – колективізм, маскуліність – фемініність, дистанція влади, неприйняття невизначеності.
6	Культура, види культури. Вплив культури на комунікативну поведінку	<i>семінарське</i>	Порівняння різних типологій. Класифікація культур Е. Холла: контекст та інформаційні потоки, відношення до часу, відношення до

			простору. Культурні виміри Ф Тромпенаарса і Ч. Хемпден-Тернера. Модель культур Ф. Клакхона та Ф. Стродбека. Ділові культури Г. Тріандіса. Типи G- та F-культур Д. Пінто.
7	Крос-культурний аналіз бізнес-культур країн світу	лекційне	Ділове спілкування в США, Китаї та Азії. Встановлення контактів. Відношення до часу. Стиль комунікації та стиль переговорів.
8	Міжкультурні особливості комунікативної поведінки представників різних лінгвокультур	семінарське	Національні особливості ділового спілкування та організація співпраці у міжнародних відносинах країн Скандинавії, Канади та Європи
9	Моделі комунікативної поведінки у бізнесі	лекційне	Основні моделі міжкультурної комунікації.
10	Стандарти ділової комунікативної поведінки. Міжкультурна комунікація у сфері ділових переговорів	семінарське	Концепція перекладацької доброчесності. Основні правила та рекомендація щодо їх дотримання
11	Закони комунікації	лекційне	Закон дзеркального розвитку спілкування. Закон залежності результату спілкування від комунікативних зусиль. Закон комунікативного самозбереження та ін.
12	Переклад як один із	семінарське	Підготовка фахівців з

	різновидів міжкультурного спілкування		навичками у галузі міжкультурної комунікації. Переклад як один із шляхів міжкультурної комунікації.
13	Англійська мова як інструмент міжкультурної комунікації	<i>лекційне</i>	Мова міжнародних відносин і співпраці. Мови міжнаціонального та міжнародного спілкування. Мовна культура міжнародних відносин.
14	Міжнародний етикет та дипломатичний протокол	<i>семінарське</i>	Роль протоколу у створенні позитивного іміджу країни, налагодженні міжнародних відносин та уникненні непорозумінь.

9. Форми та методи контролю

Використовуються такі методи контролю: усний контроль (опитування на семінарських заняттях, а для заочної форми навчання – на усному заліку), письмовий (підготовка матеріалів у формі тез відповідно до стандартних вимог до оформлення), а також методи самоконтролю і самооцінки.

Форми контролю:

- усні відповіді за темами семінарських занять;
- оформлення матеріалів у формі тез відповідно до стандартних вимог до оформлення (із дотриманням принципів академічної доброчесності);
- залік (тест).

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»¹, передбачено такі контрольні заходи: вхідний, поточний, рубіжний (модульний, тематичний, календарний), відстрочений, підсумковий та семестровий контроль, а також комплексні контрольні роботи та ректорські контрольні роботи.

Система контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Теорія міжкультурної комунікації» передбачає поточний, рубіжний та підсумковий контроль (індивідуальне завдання та усний залік).

Поточний контроль проводиться під час аудиторних (семінарських) занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Для поточного

контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Теорія міжкультурної комунікації» враховується:

- систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- виконання обов'язкових завдань самостійної роботи.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання поточний контроль та оцінювання знань здійснюється з урахуванням роботи на семінарських заняттях (активність, участь у дискусіях тощо). Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією під час проведення заліку і враховуються викладачем при визначенні результатів рубіжного контролю та підсумкової оцінки з дисципліни.

Рубіжний (модульний, тематичний, календарний) контроль – це контроль знань здобувачів вищої освіти після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни. Проводиться у вигляді модульної контрольної роботи або за результатом поточного контролю.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому ступені або на окремих його завершених етапах за 100-бальною системою.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувачів вищої освіти.

¹ Положення про організацію освітнього процесу Національного університету «Запорізька політехніка» / Укладачі: В. Грешта та ін. НУ «Запорізька політехніка», 2021. 41 с.

Семестровий контроль з дисципліни «Теорія міжкультурної комунікації» проводиться у формі заліку, під час якого перевіряється володіння здобувачем освіти навчальним матеріалом, визначеним робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом, індивідуальним навчальним планом здобувачів вищої освіти.

Підсумкова оцінка із дисципліни, яка виставляється в екзаменаційну відомість є сумою балів за різні види навчальної роботи (семінари, індивідуальне завдання (тези), усний залік).

Протягом семестру здобувачі освіти проходять два рубіжних контролі по 2-м змістовим модулям. Вони можуть отримати оцінку з дисципліни за результатами поточної роботи, рубіжних контролів та виконаного індивідуального письмового завдання.

Підсумкова оцінка визначається як сумарна двох контролів за перший та другий змістові модулі та екзаменаційної оцінки.

Поточне тестування та самостійна робота														Індив. завдання	Залік	Оцінка
Змістовий модуль 1									Змістовий модуль 2					40	20	60-100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14			
1	4	1	4	1	5	1	1	5	1	1	5	5	5			

T1, T2 ... T14 – теми змістових модулів.

Контроль знань здобувачів вищої освіти *заочної форми навчання* здійснюється шляхом виконання та подальшого захисту контрольної роботи у вигляді відповідей на питання, що стосуються змісту роботи (40 балів за контрольну роботу та 20 балів за усний захист). Додатково (40 балів) вони отримують, оформлюючи одне з теоретичних питань у вигляді тез із дотриманням принципів академічної доброчесності (за наданим зразком).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
60 – 100	60 – 100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

11. Політика курсу

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю;
- дотримуватися норм законодавства про авторське право;
- приймати активну участь у навчальному процесі;
- не запізнюватися на заняття, не пропускати заняття без поважних причин;
- самостійно і своєчасно вивчати матеріал пропущеного заняття;
- давати достовірну інформацію про результати власної навчальної діяльності.
- бути терпимими і доброзичливими до однокурсників та викладачів.

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія міжкультурної комунікації» / уклад. Г.Лещенко. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. 16 с.

2. Силабус навчальної дисципліни «Теорія міжкультурної комунікації» / уклад. Г.Лещенко. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. 5 с.

3. Міжкультурна комунікація: методичні рекомендації та матеріали до семінарських занять для студентів магістратури за освітньою програмою «Германські мови та літератури (переклад включно)» / укл.: Г. Лещенко, Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2024. 32 с.

13. Перелік навчальної, наукової та довідкової літератури

1. Галицька М. М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців. Освітологічний дискурс. 2014. № 2 (6). С. 23-32.
2. Голова Н. І. Спецкурс "Психологія толерантності людських стосунків" // Позакласний час. 2010. № 7. С. 46–49.
3. Євдокімова-Лисогор Л. А. Основи міжкультурного діалогу: навч. посіб. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2017. 72 с.
4. Карнегі Д. Як виробити впевненість у собі і впливати на людей, виступаючи публічно. [пер. з англ.]. Рибінськ : ВАТ «Рибінський Будинок друку», 2007. 205 с.
5. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посібник для університетів. Київ : Академія, 2012. 284 с. URL : <https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file>
6. Яроцька Г. С. Міжкультурні комунікації: проблеми теорії і практики. Актуальні проблеми економіка і менеджменту: теорія, інновації та сучасна практика: монографія, книга четверта : за ред. Є. А. Кузнецова. Херсон: Гринь Д. С., 2016. 545 с.
7. Holliday, A., Hyde, M. & Kullman, J. (2004). Intercultural communication. An advanced resource book. London: Routledge.

14. Рекомендовані інформаційні джерела

1. Матеріали ЄС і Ради Європи [Електронний ресурс]. URL : www.isi.gov.uk/
2. Бібліотека НУ «Запорізька політехніка». URL : <http://library.zp.edu.ua/>
3. Закон України про освіту // Верховна Рада України : сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
4. Конституція України // Верховна Рада України : сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
5. Національний репозитарій академічних текстів: сайт. URL : <https://nrat.ukrintei.ua/>
6. Репозитарій НУ «Запорізька політехніка». URL : <http://eir.zp.edu.ua/handle/123456789/386>.
7. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL : www.euroopa.eu.com.